

Att arbeta med en roll

Staffan Göthe gör Malvolio på Örebro Teater - del 1

Staffan Göthe Foto: Magnus Wahman

Örebro gamla teater fyller 150 år. För att fira detta – och även för att celebrera att teaterhuset blivit renoverat, delvis ombyggt och utökat med ett intilliggande gammalt posthus – sätter Örebro Länsteater upp *Trettondagsafton*. Publikerna kommer att sitta på scenen och aktörerna skall spela på brädor som lagts ut över parketten. Regissör är länsteaterns chef Finn Poulsen och han har förstärkt sin ordinarie ensemble med Iwar Wiklander och Staffan Göthe, som han arbetade med redan på 1970-talet, i Riksteaterns Växjöen-semble.

Vi kommer att följa Staffan Göthes arbete med rollen som Malvolio i de närmaste numren av *Shakespeare*. Första gången jag talar med honom är i slutet av juli, en vecka innan

repetitionerna skall börja. Han berättar att han spelat Malvolio en gång tidigare. Det var 1971 i slutproduktionen på Statens scenskola i Göteborg, som gjordes av den engelske regissören och pedagogen Christopher Fettes. Staffan Göthe har också sett många uppsättningar genom åren:

– **Just nu minns jag särskilt** en litet showartad *Trettondagsafton* som jag såg i Stratford-on-Avon för några år sedan. Det var en klatschig uppsättning, men den grep mig. Kanske det hängde ihop med att jag varit i kyrkan där, med Shakespeares grav. Men man fick också fram djupet och kärlekslyriken i pjäsen. Den är ju så bra – det är inte för intet som den är en av Shakespeares mest spelade pjäser!

Uppsättningen på Örebro Länsteater har varit bestämd i ett par år. Hur har Staffan Göthe förberett sig?

– Jag har gjort hemskt mycket annat under tiden, men Malvolio har ändå funnits i bakgrunden. Plötsligt hör jag något, eller ser någon detalj – och så suger jag in det. Kanske går han så där? Det är ett slags löst skissande. När man kommer närmare i tid finns det alltid en massa praktiska detaljer. Ska jag låta håret växa? Ska jag ha kvar den här blonderingen som jag har haft för annat? Det hade varit skönt att klippa sig riktigt kort för sommaren, men jag måste väl spara tills jag vet hur det ska bli.

Ännu vet inte Staffan Göthe hur hans Malvolio kommer att se ut:

– Men jag har funderat över hans apparition. Bland det första han säger i scenen där han går i fällan är att han hört fröken Olivia säga att om hon någon gång skulle bli kär ”så skulle det bli i nån som såg ut som jag”. Det är intressant. Ofta brukar Malvolio gestaltas som ful och motbjudande, men det finns ju ingenting som säger att han måste vara det. Det behöver inte vara totalt kört från början. Kanske är det inte fel på hans yttre, utan bara på innehållet, hans uppblåsta mästrande karaktär.

”På något sätt får jag i arbetet med texten kontakt med den person som en gång skrivit det här.”

Staffan Göthe har också reflekterat över puritanismen hos Malvolio:

– Sådant är tämligen bortträngt i vår samtid. Men det finns ett slags hälsofascism som kan bli påträngande. Tobias supande är ett rött skynke för Malvolio och jag har funderat på om man kan få en association till fitnessidealen och alla morotssaftar.

Men man får inte glömma att han är ett monster i pjäsen, en som måste övervinnas för att kärleken ska kunna segra.

Jag pratar åter med Staffan Göthe den 18 augusti. Nu har ensemblen repeterat i två veckor.

– **Finn Poulsen har ett arbetsätt** som jag är förtrogen med sedan länge. Det går ut på att man börjar med att göra grova skisser där man inte går in så mycket på rollkaraktärerna utan undersöker situationerna, tar rummet i besittning och lär känna möjligheterna. I övermorgon har vi gått igenom hela pjäsen på det sättet, först efter det börjar vi gå mer på djupet.

– Fast det är klart att jag har börjat få en del impulser till min rollkaraktär från de andra gestalterna. Inte minst från Malvolios ärkefiende Tobias Raap, som spelas av Iwar Wiklander. Honom har jag ett långt förflutet med och det blir väldigt hög temperatur (skratt) när vi är samtidigt på scen. Men ännu är allt sådant ostrukturerat och emotionellt. Det mesta handlar om praktiska saker som var jag ska komma in och när jag ska gå ut. Och om vilka möjligheter som finns i rummet.

Malvolios ålder är ett intressant

problem att ta ställning till:

– Jag var ju mycket ung när jag gjorde rollen 1971. Nu blir det mycket svårare att bestämma hur gammal Malvolio är. Är han nästan 60 år, som jag är nu, eller är han yngre? Isabelle Moreau gör en mycket ung

Örebro Teater 150 år

och flickaktig Olivia. Eftersom en del andra rollfigurer säger att Malvolio är gammal, så kan det vara frestande att göra honom nästan gubbsjuk i sitt intresse för henne. Eller att göra honom mycket yngre för att undvika det. Men även med bisarra och komiska figurer måste man akta sig för att gå för långt från sig själv innan tolkningen mognat.

– När vi kommit längre i repetitionerna så kanske det visar sig att Malvolios ålder inte spelar någon roll. Men som skådespelare måste jag undersöka det och ta ställning till det. Den undersökningen gör jag inte ensam, min Malvolio påverkas av hur de andra i ensemblen formar sina rollfigurer.

Nu vet Staffan Göthe hur Malvolio kommer att se ut:

– Den kostym som är tecknad och som jag delvis har provat är en klassisk Malvolio med frack, knäbyxor, handskar och hovmästarkedja. För 10-15 år sedan skulle jag nog tyckt att det var för traditionellt – på den tiden var det viktigare för mig att vara originell. Idag tycker jag snarare att det är ett stöd att utgå från en sådan här uniform. Om kostymen i sig inte berättar så mycket så tvingas jag bygga upp figuren med andra uttryck.

Språket är också viktigt för rollgestaltningen.

– Där känner jag en stor skillnad från då jag var elev. Idag vågar jag lita på texten. Jag vet att den inte enbart är uttryck för något psykologiskt realistiskt. Malvolio talar visserligen hela tiden på prosa, men replikerna har ändå ett slags musikalitet, som man både måste underordna sig eller göra till sin. Man får inte försöka dra ned texten till ett naturligt sätt att tala, utan arbeta utifrån att den har sin förhöjning. Samtidigt får man inte ge avkall på psykologisk trovärdighet.

– På något sätt får jag i arbetet med texten kontakt med den person som en gång skrivit det här. Jag kommer nära Shakespeare, och det är en trygghet för mig som skådespelare. Och Göran O Erikssons översättning är så bra. När Malvolio blir lurad att tro att Olivia kär i honom och klär sig för att behaga henne så säger han till henne att hans korslagda strumpeband ger honom "cirkulationsrubbingar". Det är ett så spelbart ord!

Intervju: Kent Hägglund

Fortsättning följer i kommande nummer.

Staffan Göthe är förutom skådespelare också dramatiker. Nu kommer hans samlade dramatik ut i bokform på Schultz förlag under den spännande titeln *Lysande eländen - 22 pjäser under 1900-talet*.